

Любомира Тхір,
Гурово Ілавецьке

Сценарій вистави

Тарас Шевченко - художник

СЦЕНА I

ТАРАС: Вірш- „Мені тринадцятий минало“ (під звук співаючих птахів)

*Мені тринадцятий минало.
Я пас ягнята за селом.
Чи то так сонечко сіяло,
Чи так мені чого було?
Мені так любо, любо стало,
Неначе в Бога.....
Уже прокликали до паю,
А я собі у бур`яні
Молюся богу... І не знаю,
Чого маленькому мені
Тойді так приязно молилось,
Чого так весело було?
Господнє небо, і село,
Ягня, здається, веселилось!
І сонце гріло, не пекло!*

ОКСАНА:

Чом же плачеш ти? Ох, дурненький Тарасе. Давай я сльози витру. Не сумуй, Тарасику, адже кажуть, найкраще від усіх ти читаєш, співаєш, ще й, кажуть, малюєш. От, виростеш і будеш малярем. Еге ж?

ТАРАС: Еге ж, малярем.

ОКСАНА: І ти розмалюєш нашу хату?

ТАРАС:

Еге ж... А всі кажуть, що я ледащо і ні на що не здібний... Ні, я не ледащо. Я буду таки малярем.

ОКСАНА: Авже ж, будеш!. А що ти ледащо, то правда. Дивись, де твої ягнята! Ой, бідні ягняточка, вони пити хочуть! (*схопилися за руки і побігли до ягнят*).

СЦЕНА II

ВЕДУЧА:

Не дивлячись на те, що народився поет у бідній кріпацькій сім'ї і дитинство його було тяжким і безрадіним, малий Тарас ріс допитливим і розумним хлопчиком.

Тарас наймитував, а у вільний час читав і малював. Особливо Тарас любив малювати вугіллям по стінах. Думка знайти людину, яка б навчила його малювати не покидає хлопчика.

ТАРАС:

Буду зносити всякі прикроці, аби тільки навчитися цього мистецтва і стати „хоч абияким маляром“.

- Слава Ісусу Христу! Отче, чому ваші святі у мундирах?

ДЯК-МАЛЯР:

Усі святі ходили в мундирах. А тобі що до цього? Іди воду носити!

ТАРАС:

Я не наймався воду носити. Я малювати хочу.

ДЯК:

Покажи мені, хлопче, долоню лівої руки. *(дивиться, дивиться)* Нічого путнього з тебе не вийде. Не придатний ти ні до малювання, ні до бондарства, ні навіть до шевства. Іди собі геть від мене!

ВЕДУЧА:

Тараса ніби громом ударило. Такого вироку він не сподівався. Згасла надія, яка підтримувала його в найважчі хвилини і додавала охоти до життя.

ТАРАС:

Ні, а все-таки я буду маляром!

ВЕДУЧА:

Не відразу вдалося Тарасові здійснити свій намір. Довго і наполегливо шукав здібний хлопець учителя малювання, а у цих пошуках допомагав йому вірний приятель дід Іван, який був дуже розумною людиною та не байдужа була йому доля свого улюбленого внука. Зазнавши багатьох принижень та випробувань малий Тарас за порадою діда Івана вирішив зробити останню спробу знайти вчителя малювання і так він подався до села Хлипнівки, що славилася малярами. Дяк-маляр, до якого він звернувся, після двох тижнів спілкування з Тарасом упевнився, що в учня є хист та погодився його вчити, але, що Тарас був кріпаком, дяк зажадав дозволу на це поміщика.

Хлопцеві минуло тоді 14 років. Коли з дідом Іваном відвідав управителя Димовського у Вільшані, щоб просити про дозвіл вчитися у хлипнівського дяка, цей сказав, що візьме його до дворової обслуги. Тарас не сподівався таких результатів розмови та впав у розпач. Він гадав, що це кінець його надій щодо малярства.

Всупереч побоювання Тараса, перебування у Вільшані стало переломним періодом у його житті. І це в розумінні найбільш позитивному. Мешкав там досить обдарований художник-самоук, поляк за походженням, Стефан Пшевлоцький, до якого управитель Димовський віддав Тараса. Це вже не був дяк-богомаз, а справжній художник, який розумів мистецтво і вмів передати іншим свої знання. Пшевлоцький заклав підмурок малярського вміння Тараса Шевченка.

СЦЕНА III

ВЕДУЧА:

На жаль, Тарас недовго користувався цією фортуною. Поміщик Павло Енгельгардт взяв Тараса до двору на роль так званого козачка та незабаром виїхав з України, забираючи всю двірську челядь, а між ними й Шевченка. На довгий час Тарас розлучився з рідною Батьківщиною.

УЧЕНЬ:

Перед самим від'їздом, коли на майдані перед палацом пана Енгельгардта, влаштувалися готові в дорогу вози, Тарас упізнав серед людського натовпу всіх тих, кого любив. Вони довідалися про його від'їзд і прийшли попрощатися: дід Іван, Катруся, Ярина і Оксана.

Катруся і Ярина плакали. Оксана стояла з опущеною головою. Серце Тараса стискалося від жалю. Проте він був певний, що колись повернеться до Оксани. Без неї не уявляв собі життя.

ПІСНЯ:

*Тече вода в синє море,
Та не витікає,
Шука козак свою долю,
А долі немає.
Пішов козак світ за очі;
Грає синє море.
Грає серце козацькеє,
А думка говорить.
„Куди ти йдеш не спитавшись?
На кого покинув
Батька, неньку стареньку,
Молоду дівчину?
На чужині не ті люде,-
Тяжко з ними жити!*

*Ні зким буде поплакати,
Ні поговорити.*

ВЕДУЧА:

Довго тривала подорож з Вільшани до Вільна. Тарас уважно приглядався усьому, що бачив на шляху. Коли ночували по заїжджих дворах, Тарас змальовував картини, що висіли на стінах і в такий спосіб поповнював свою колекцію.

Нарешті показалося Вільно. Старовинне литовське місто вразило молодого художника Тараса своєю архітектурою.

Завдяки пані Софії Енгельгардт, яка на відміну від чоловіка відзначалася людяним ставленням до челяді, Тарас познайомився з художниками Яном Лампі та Рустемом. Відтоді почався новий період Тарасового життя.

ВЕДУЧА:

У безпросвітному житті Шевченка сталася ще одна вагома подія. Він познайомився з молодого швачкою Дзюнею Гусаковською, яка справила на нього таке велике враження, що він на якийсь час забув і про Оксану.

ТАРАС:

- Дзюню, чи подобаються Тобі мої малюнки?

ДЗЮНЯ:

- Ти прекрасно малюєш, адже ж тут відразу видно хист художника.

ТАРАС:

- Люблю малювати, це моя пристрасть, але страшно боюся, щоб пан мене знову не покарав різками. Ночами сниться мені цей конюх Сидорка з налитими кров`ю очима і величезним батогом у руках.

ДЗЮНЯ:

- Тарасе, забудь про це. Дасть Бог, що й ти скинеш з себе огидне ярмо неволі і так як я будеш вільною людиною. Це найбільше щастя на землі. Тоді, Тарасе, робитимеш те, що любиш найбільше і ніхто не буде за це тебе карати.

ТАРАС:

- А якже ж нам, кріпакам, бути такими, як інші, вільними людьми.
- Дзюню, ти мені так подобаєшся, дозволю, що намалюю тобі портрет.

ВЕДУЧА:

Однак не встиг він зробити ескіз портрета. 29 листопада 1830р. почалося польське повстання і в зв`язку з напруженою ситуацією пан Енгельгардт примушений був покинути Вільно та разом з ними і молодий художник Тарас Шевченко.

ВЕДУЧИЙ:

Дальша мандрівка поета вела в Петербург. Тут відкрилися перед Шевченком нові можливості для розумного та духовного розвитку. Однак невгамовною пристрастю юнака лишилося прагнення малювати і стати художником. Тарас у вільних хвиликах прямував у Літній сад, де з великою пристрастю змальовував скульптури. Тут також доля звела його зі студентом останнього курсу Академії мистецтв- Іваном Сошенком, родом з Вільшани. Цей з черги познайомив Шевченка з Є.Гребінкою, В.Жуковським, художником К.Брюловим. Завдяки цим друзям Шевченко на 24 році життя став врешті-решт вільною людиною. Звільнення з кріпацтва відкрило йому двері у світлий храм науки.

ВЕДУЧА:

Збулися мрії Шевченка. Талановитий юнак з великим запалом вчиться в Академії мистецтв та досягає значних успіхів, про що свідчать три срібні медалі, одержані ним за різні малюнки.

Проте вірного Сина України ніколи не залишала туга за рідним краєм, який він любив палко та ніжно, постійно думав про нього, рвався до нього всією душею.

Важко було Шевченкові жити в чужині.

ПІСНЯ:

*Я в чужині дивлюся на небо
Деся високо летять журавлі
Може бути якраз вони сядуть
У далекім моім краї.
Журавлі, мої друзі хороші,
Якщо будете в рідним краю.
То не в службу а в дружбу попрошу
Розшукайте ви маму мою.
Як знайдете ви мою маму
як знайдете ті очі сумні.
Передайте привіт ви від мене
журавлиною мовою їй.*

ВЕДУЧА:

У травні 1843 року здійснилася ще одна давня мрія Тараса. Після 15-ти років проживання в чужині він відвідав Україну. Результатом 8-ми місячного перебування на Батьківщині була підготовка ескізів для альбому „Живописна Україна“. В ньому-то Шевченко задумав в малюнках передати красу природи, народний побут та події історичного минулого милої серцю України.

ПІСНЯ:

*Встає хмара з-за лиману,
А другая з моря
Зажурилась Україна
Така її доля.
Зажурилась, заплакала,
Як мала дитина.
Ніхто її не рятує
Козачество гине.*

*Україно, Україно
Серце моє ненько
Як згадаю твою долю,
Заплаче серденько.*